

Doktor Leopold Göppner – pionier walki z epidemią ospy

w Świebodzinie w początkach XIX wieku*

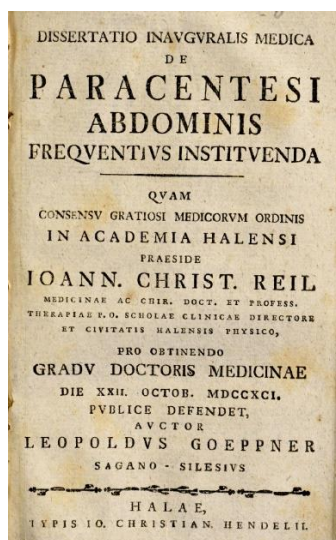
Leopold Göppner (1766-1824), związany rodzinnie z Żaganiem, a żonaty z Joanną Kuglińską, trafił do Świebodzina na stanowisko fizyka (lekarza) powiatowego w 1792 roku, zaraz po doktoracie z medycyny uzyskanym pod kierunkiem prof. J.Ch. Reila na Uniwersytecie w Halle (1791). Wkrótce zdobył tu rozgłos, m.in. dzięki skutecznej walce z uciążliwymi, cyklicznymi nawrotami ospy prawdziwej (choroba endemo-epidemiczna). Stosował, zamiast dotychczas znanej wariolizacji (celowe, wyprzedzające zakażenie ospą ludzką), stworzoną przez angielskiego lekarza Edwarda Jennera (1796) nową i bezpieczną metodę szczepień ochronnych (wakcynacja), zwaną skaryfikacją, polegającą najogólniej na podskórnym podawaniu pacjentom w celach zabezpieczających przed ospą prawdziwą surowicy z krwi zarażonej krowią ospą (krowianka).

O pierwszych działaniach dr. L. Göppnera dowiadujemy się z jego sprawozdania z końca 1803 roku, kiedy metoda E. Jennera była już dość znana w Europie, była także żywo dyskutowana w środowisku medycznym i przynosiła pierwsze pozytywne efekty w postaci radykalnego zmniejszenia śmiertelności chorych na ospę, która sięgała dotąd 15-20%. Doktor Göppner, wówczas również adiunkt glogowskiego Collegium Medicum, zaczął od pozytywnego zaszczepienia w początkach 1801 roku swoich dwojga najmłodszych dzieci, które nabyły odporności na chorobę. Za jego przykładem poszło kilku światłych świebodzińskich mieszczan oraz przedstawiciele okolicznej szlachty (np. z Wolimirzyc i Kupienina), którzy również zaszczepili własne dzieci. Dużym sukcesem Göppnera była np. opieka nad rodziną, w której chorowało już jedno dziecko, ale pozostałych troje, dzięki jego szczepieniom, nie zaraziło się. Jego działania ochronne stały się popularne nawet wśród chłopów z podświebodzińskich wiosek. Dzięki temu do września 1801 roku udało mu się przeprowadzić akcję planowych, prawie powszechnych, bezpłatnych szczepień dzieci w kilku wioskach i całkowicie opanować epidemię w Rakowie. W Lubrzy Göppner w lipcu i sierpniu wykonał z sukcesem szczepienia 75 dzieci, ale nie mógł działać dalej z powodu błędnych przekonań religijnych i uprzedzeń części mieszkańców, co spowodowało nawrót epidemii w tej miejscowości w zimie 1801 roku i śmierć 1/4 chorujących dzieci.

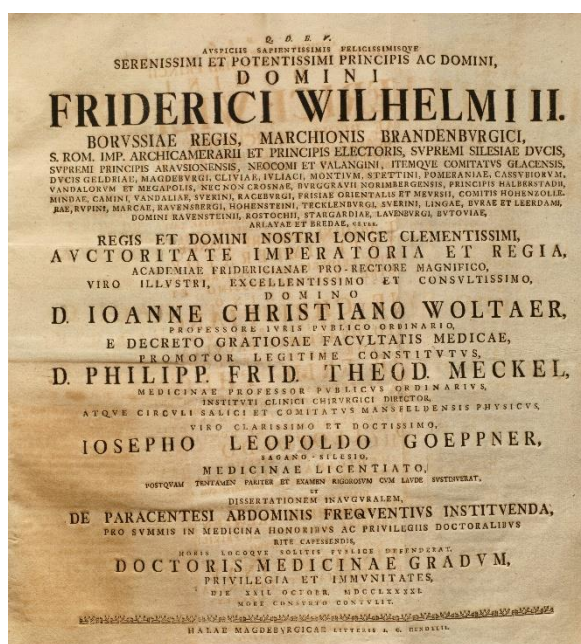
Nowe groźne zachorowania wśród dzieci, tym razem na odrę, zahamowały jesienią 1801 roku dalsze jego szczepienia w innych częściach powiatu. Doktor Göppner wznowił je wiosną 1802 roku w opanowanym przez epidemię Szczańcu i doprowadził tam do całkowitego wyeliminowania ospy. Jego spektakularne sukcesy spowodowały ogromne zainteresowanie szczepieniami w całym ówczesnym powiecie świebodzińskim oraz w sąsiadującym z nim obszarze Wielkopolski zachodniej. Mimo braku odnotowanych nowych przypadków choroby, Göppner szeroko kontynuował misję sanitarnych działań profilaktycznych. Zimą 1802 roku przerwały ją jednak przypadki wystąpienia szkarlatyny u dzieci, ale lekarz powrócił do dużej akcji szczepień, wraz z dr. Samuelem Ungnadem z Sulechowa, jeszcze tej samej zimy w 1803 roku, eliminując całkowicie wystąpienia nowych przypadków ospy prawdziwej wśród dzieci na obszarze świebodzińskim. Jego szczepienia w latach 1801-1803 objęły łącznie 1243 osoby podatne na zarażenie, w tym z powiatu świebodzińskiego - 1013, z Wielkopolski zachodniej - 169 oraz z Brandenburgii - 71. Większość stanowili mali pacjenci w wieku od 6 tygodnia życia do 12 lat, jeden przypadek dotyczył dziecka zaledwie 3 tygodniowego (zaszczepionego dwukrotnie), a trzy przypadki osób w wieku od 15 do 20 lat. Nie odnotowano przy tym żadnego przypadku powikłań poszczepiennych. Szczepienia nie powiodły się całkowicie tylko u osób już chorujących. W swoich działaniach dr Göppner mógł liczyć na pomoc i wsparcie kilku duchownych z różnych miejscowości, którym w swej relacji z 1 grudnia 1803 roku publicznie podziękował.

Doktor L. Göppner pozostawał lekarzem powiatowym aż do śmierci w 1824 roku (od 1816 r. w nowym, brandenburskim powiecie sulechowsko-świebodzińskim) i zaszczepił do 1815 roku w powiecie świebodzińskim oraz okolicy od 1559 do 1858 osób, głównie dzieci i młodzież, co stanowiło przynajmniej 10% ówczesnej populacji powiatu (zatem 1/4 całej populacji nieletnich) i w ten sposób skutecznie zahamował postępy ewentualnej, kolejnej epidemii ospy prawdziwej. Nic dziwnego, że odszedł w chwale sławy i wielkiego publicznego uznania.

*Opracowanie na podstawie materiałów użyczonych przez Panią Prof. Izabellę Parowicz z Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą]

Pierwsza strona drukowanego doktoratu L. Göppnera

Królewski patent lekarski L. Göppnera

160 Finanz-Departement.

Kreis- und Stadt-Physici im Glogauschen Kammer-Departement, und zwar zu

<i>Bunzlau.</i>	Hr. Kühn, Kreis- und Stadt-Physicus.
<i>Freystadt.</i>	- Krause, Stadt-Physicus.
—	- Berg, Kreis-Physicus.
<i>Glogau.</i>	- Vogel, Kreis-Physicus.
—	- Gerdessen, Stadt-Physicus.
<i>Goldberg.</i>	- Raschke, Kreis-Physicus.
—	- Zobel, Stadt-Physicus.
<i>Grünberg.</i>	- Glaser, Kreis- und Stadt-Physicus.
<i>Göhran.</i>	- Ferne.
<i>Haynau.</i>	- Brachewitz, Stadt-Physicus.
<i>Herrnstadt.</i>	- Kühn, Stadt-Physicus.
<i>Hirschberg.</i>	- Hauscutner, Stadt-Physicus.
—	- Ludwig, Kreis-Physicus.
<i>Jauer.</i>	- Herbst, Kreis-Physicus.
—	- Walther, Stadt-Physicus.
<i>Liegnitz.</i>	- Gebauer, Kreis- u. Stadt-Physicus.
<i>Löwenberg.</i>	- Menzel, Stadt-Physicus.
<i>Lüben.</i>	- Beckhard, Kreis- u. Stadt-Phys.
<i>Miölnisch.</i>	vacat.
<i>Sagan.</i>	Hr. Flatsch, Kreis-Physicus.
<i>Schmiedeberg.</i>	- Oswald, Stadt-Physicus.
<i>Schwiebus.</i>	- Göpner, Kreis-Physicus.
<i>Sprottau.</i>	- Rucker, Kreis- u. Stadt-Physicus.
<i>Steinau.</i>	- Neubeck, Kreis-Physicus.
<i>Wynzig.</i>	vacat.

Hebammen-Lehrer.

In *Breslau.* Hr. Morgenbesser, Decanus des Collegii Medici et Sanitatis, Professor der Entbindungskunst.

- Hentschel, D. Medicinæ.
- Zitzow, D. Medicinæ.
- Illing, Chirurgus.

- *Glogau.* - Gerdessen, Assessor des Collegii Medici et Sanitatis, Professor der Entbindungskunst.

- *Oppeln.* - Stock, D. Medicinæ.

Accise-

Wykaz lekarzy powiatowych i miejskich Departamentu Głogowskiego z 1801 roku

Widok Świebodzina z ok. poł. XIX wieku - wyd. B.S. Berendsohn (Hamburg 1860)